

Alvorens op deze vragen in te gaan geven wij nogmaals de **kern en werking** van onze Omgevingsvisie weer.

1. Bestaand beleid c.q. kader

De Kadernota over de actualisatie van de Omgevingsvisie en –verordening 2018 vindt haar basis in:

- De Omgevingswet;
- De Gelderse Omgevingsvisie;
- De Gelderse Omgevingsverordening;
- Het Coalitieakkoord *Ruimte voor Gelderland*;
- De Startnotitie *Actualisatie Omgevingsvisie en –verordening 2018: Gelderland pakt door met focus*;
- De Vervolgbrief Startnotitie *Actualisatie Omgevingsvisie en –verordening 2018: Gelderland pakt door met focus*

2. Argumenten/afwegingen/risico's

Kern en werking van onze Omgevingsvisie.

Gaaf Gelderland

In 2014 heeft u onze Omgevingsvisie en -verordening vastgesteld. Daarmee liepen wij voorop in Nederland. We lieten zien dat wij een brede blik hebben als wij beleid maken. We kijken niet naar onderdelen of deeloplossingen, maar naar samenhangen en gehelen. Samen met anderen. Dat inspireert ons. Onze Omgevingsvisie is een belangrijke leidraad voor ons in het gesprek met onze partners. En als we vinden dat we iets moeten beschermen, dan doen we dat met regels in onze Omgevingsverordening.

Werkende weg worden we wijzer. Wij hebben geleerd dat onze huidige Omgevingsvisie zo breed is qua onderwerpen die zo specifiek zijn uitgewerkt dat niet altijd duidelijk is wat hoofd- en bijzaken zijn en wat voor ons echt van belang is. Hierdoor verliest het instrument aan inspiratie en wij aan slagkracht. En omdat de wereld om ons heel snel verandert, moeten we bovendien als gevolg van de gedetailleerdheid onze visie en verordening vaak aanpassen. Dat kost tijd en gaat ten koste van onze uitvoering (zie ook PS2017-331).

Tegelijkertijd zien we ontwikkelingen met impact op ons afkomen. Klimaatverandering, energietransitie, schaarste van grondstoffen, digitalisering en nieuwe technologieën, vraagstukken rondom natuur, milieu en de gezonde leefomgeving enzovoort. We kunnen er niet om heen. En we kunnen het niet alleen oplossen. Om echt slagen te maken, hebben we een Omgevingsvisie en -verordening nodig die hier de aandacht op vestigt, maar die ook genoeg ruimte biedt om snel en passend te reageren. Wij willen de focus leggen op daar waar het uiteindelijk om gaat, op wat voor ons van belang is en waar wij een doorslaggevende rol hebben, gegeven onze taken en verantwoordelijkheden. De Omgevingswet die straks in werking treedt vraagt dit ook van ons, ook omdat deze wet het primaat voor het omgevingsrecht bij gemeenten en niet bij ons legt (PS2017-331).

In de Startnotitie hebben wij aangegeven welke grote ontwikkelingen dat zijn. In de Kadernota gaan we een stap verder. We geven aan dat een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland ons doel is. Dat is waar we voor gaan. Dat is waar we voor staan. Vertrekkend vanuit onze verantwoordelijkheden en taken leggen we de focus op duurzaamheid, economisch krachtig en verbonden. Hier kunnen wij het verschil maken. We geven aan wat op die terreinen onze ambities zijn. Ook we geven aan welke principes of “spelregels” voor ons in contact met buiten daarbij van belang zijn (Doe-principes).

De volgende stap zal zijn – om in gesprek met de buitenwereld en met uw Staten – verdere concretisering aan te brengen. Welke kansen om het verschil te maken en onze ambities te realiseren zien we? Wie zijn onze partners daarbij? Want alleen oplossen, kunnen we het niet. En welke rol pakken wij daarin? Zo komen we tot een geactualiseerde Gelderse Omgevingsvisie en -verordening met slagkracht en daadkracht. Een instrument dat robuust is naar de toekomst toe en waarmee wij continue het gesprek met elkaar kunnen voeren.

Vragen met betrekking tot de inhoud:

Vraag:

Wat is de status van de kadernota? Wat vragen wij aan uw Staten?

Toelichting:

De Kadernota is een tussenstap op weg naar de ontwerp-visie. Wij beschrijven ons centrale doel: een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland. Wij geven – vertrekkend vanuit onze verantwoordelijkheden en kerntaken – aan wat wij als de belangrijkste opgaven zien en waar wij van doorslaggevend belang kunnen. Dat is op het terrein van duurzaamheid, verbondenheid en economisch kracht. We beschrijven wat op deze terreinen onze ambities zijn. En we beschrijven welke principes of “spelregels” in contact met buiten en voor onze verdere inzet van belang zijn (Doe-principes). Dit alles met als doel te komen tot een gezond, veilig, schoon en welvarend Gelderland.

Wat wij aan u vragen als besluit is uw akkoord om deze lijn verder uit te werken en te concretiseren richting de ontwerp-visie.

Vraag:

De Kadernota kent een algemeen karakter. Waarom hebben wij hiervoor gekozen en niet voor nadere duiding of prioritering vooraf?

Toelichting:

De nadere uitwerking vindt plaats in de ontwerp-visie. Daar zullen we aangeven hoe wij het verschil willen maken: welke lopende ontwikkelingen wij van belang vinden en willen stimuleren, welke nieuwe kansen we zien, wie onze partners zijn en hoe wij onze rol zien.

In de Kadernota sluiten we niet bij voorbaat al zaken uit of prioriteren we vooraf. Afwegingen en prioriteringen zullen immers van geval tot geval en van vraagstuk tot vraagstuk verschillen. Belangen zullen daarbij schuren. Bovendien weet niemand wat de toekomst brengt. Ontwikkelingen zijn dynamisch en technologische innovaties volgen elkaar in hoog tempo op. Ook hebben wij oplossingen niet alleen in handen. Steeds weer zullen we de samenwerking met anderen moeten opzoeken, samen kansen moeten pakken en in samenspraak een adequate aanpak moeten ontwikkelen.

Vraag:

De kadernota spreekt van een duurzaam, verbonden en economisch krachtig Gelderland. Is het: of, of, of? Of: en, en, en?

Toelichting:

Het is en, en, en. Altijd en steeds weer. De ontwikkelingen waarvoor wij staan, laten zich immers zelden terugbrengen tot uitsluitend een duurzaamheids-, verbondenheids- of economisch vraagstuk. Ze raken de leefwereld van de inwoners van Gelderland in de volle breedte, op alle drie aspecten, tegelijkertijd. Alleen door deze zaken steeds en consequent ten opzichte van elkaar te wegen, kunnen we er zeker van zijn dat we optimaal bijdragen aan een schoon, gezond, veilig én welvarend Gelderland. Ons eerste DOE-principe is dan ook:

*Wij werken opgavegericht. We bekijken alles wat we doen door de “bril” van een duurzaam, economisch krachtig en verbonden Gelderland en **wegen deze drie aspecten consequent op elkaar** (pag.18 Kadernota).*

Geheel nieuw is deze manier van denken niet. Met het oog op de toekomst en als koploper in Nederland heeft u - met de vaststelling van de Gelderse Omgevingsvisie in 2014 - deze manier van benaderen erkend en omarmd. Samenhang in het Gelderse beleid – in plaats van sectorale plannen en aanpakken. En integrale beleidsafwegingen – ondersteund door 1 integrale set aan regels: de Gelderse Omgevingsverordening. Dat is de essentie van de Gelderse Omgevingsvisie en -

verordening. Daar hebben wij ook werkwijzen voor ontwikkeld (zie kader). En, en, en, kortom: Dat deden we. Dat doen we. Dat blijven we doen! In de doorontwikkelde Omgevingsvisie maken we deze manier van benaderen explicieter, leggen een duidelijke focus en zetten die in “de etalage”. Zo maken we scherper waar we voor staan en gaan: een Gaaf Gelderland; een Gelderland dat gezond, veilig, schoon én welvarend is.

Voorbeelden van werkwijzen en instrumenten die wij gebruiken of hebben wij ontwikkeld om een goede afweging te maken tussen alle drie de aspecten zijn onder andere:

- Het Gelderse ambitie-web;
 - zie: <https://indd.adobe.com/view/e53a326b-237d-4f91-9360-37d8e7f4649e>.
- De ladder voor duurzame stedelijke ontwikkeling
- De Gelderse Gezondheidswijzer
 - zie: <https://www.gelderland.nl/Gezondheidswijzer>
- Het Protocol Gelderse Aanpak Gebiedsontwikkeling

Vragen met betrekking tot de samenhang tussen kaders

Vraag:

Hoe ziet de relatie tussen de Omgevingsvisie, de Omgevingsverordening, uitvoeringsprogramma's, regionale strategieën etc. er uit?

Toelichting:

In de figuur is de samenhang op hoofdlijnen in beeld gebracht.

- Onze Omgevingsvisie bevat ons centrale doel – een schoon, gezond, veilig en welvarend Gelderland. Daarnaast beschrijven wij de lange termijn ambities die wij op het terrein van duurzaamheid, verbondenheid en economische kracht hebben. Hier kunnen wij het verschil maken en van doorslaggevend belang zijn. Voor ons is dit meer dan een vergezicht of een gedachtenoefening. We zien het als een opdracht waar we niet omheen kunnen en willen. Uit onze ambitie volgen zes principes of “spelregels” (Doe-principes) die leidend zijn voor ons gesprek buiten en onze verdere inzet en uitvoering. Richting de ontwerp-visie concretiseren we verder en geven we aan waar we kansen zien, wie onze partners zijn en hoe wij onze rol zien.
- In onze programma’s en gezamenlijke agenda’s met partners werken we concreet uit welke acties we inzetten. Programma’s kunnen betrekking hebben op deelaspecten, bijvoorbeeld maatregelen die wij nemen voor water, bodem, infrastructuur, wonen, cultuur, erfgoed, natuur, milieu etc. Programma’s kunnen ook betrekking hebben op gebieden, zoals de gebiedsopgaven en leefbaarheid, of gebaseerd op regionale strategieën. Ook kunnen ze betrekking hebben op een te behalen omgevingsnorm, bijvoorbeeld voor milieu of energietransitie.
- In de uitvoering is doorgaans een mix aan maatregelen en instrumenten nodig. Het gaat om bestuurskracht, partnerschap, geld, gebiedsgericht maatwerk, regels in de verordening, vergunningen en/of een projectbesluit (voorheen inpassingplan). Welke mix aan maatregelen en instrumenten nodig zijn, verschilt van programma tot programma.

Met betrekking tot de verordening hebben wij in de Kadernota aangegeven dat wij niet alleen focus in de opgaven van onze Omgevingsvisie willen brengen, maar ook willen zorgen voor een goed aansluitende Omgevingsverordening. Heldere ambities en krachtige uitvoeringsprincipes kunnen niet zonder duidelijke regels. Onze ambitie bij de actualisatie van de Omgevingsverordening is als volgt:

1. Het laten aansluiten van de Omgevingsverordening aan de opgaven uit de doorontwikkelde Omgevingsvisie;
2. Het controleren van de huidige verordening op dubbellingen en overbodige passages;
3. Het kiezen voor een Omgevingswet-bestendige (digitale) opbouw en formulering.

We kiezen er op dit moment niet voor om onderwerpen of beleidsterreinen te schrappen uit de Gelderse Omgevingsverordening. Opschonen, aanpassen ter versterking van de doelbereiking van onze opgaven en, in de digitale vorm, aanpassen aan de Omgevingswet; dat staat voorop. Dat is waar het ons om gaat. De aanpassingen van de Omgevingsverordening bieden wij u – net zoals bij eerdere actualisatietrajecten – in een separaat actualisatieplan aan. Bij de vaststelling van de (ontwerp-) omgevingsvisie 2018 zullen wij aangeven welke aanpassingen in de actualisatie van de omgevingsverordening 2018 zijn opgenomen en welke we voorzien voor 2019 en verder.

Een voorbeeld uitgewerkt: wonen

De Kadernota geeft richtlijnen die verder worden uitgewerkt in de ontwerp-visie en -verordening. Deze uitgangspunten zijn richtinggevend bijvoorbeeld ook voor de koers "Ruimte voor goed Wonen". In de koers staat "een gezonde veilige woonomgeving, waarin mensen zich met elkaar verbonden voelen" centraal. We leggen de focus op duurzaam, verbonden en economische kracht en werken met de zes Doe-principes.

Focus:

Duurzaam; groen doen!; met een bestaande woningvoorraad van 850.000 woningen en een kleine 100.000 woningen nieuw te bouwen, levert het verduurzamen van woningen een substantiële bijdrage aan de duurzaamheidsambitie. Duurzaamheid is dan ook een belangrijk thema in de koers. Niet alleen bij de woningen zelf, maar ook in de locatiekeuze. Zorgvuldig omgaan met ons groen: in en buiten de stad. Binnenstedelijke ruimte benutten is het een belangrijk uitgangspunt, zoals geborgd in de ladder voor duurzame verstedelijking. Ruimte voor groen wordt altijd meegenomen in deze afweging.

Economisch krachtig; een goed vestigingsklimaat houdt niet op bij een goede locatie voor bedrijven, maar betekent ook een goede woonomgeving met voldoende woningen passend bij de behoefte van de mensen.

Blijvend verbonden; Een woonomgeving waar mensen zich met elkaar verbonden voelen, is niet alleen een omgeving die goed bereikbaar is en goede voorzieningen heeft. Maar ook een omgeving waar woningen staan die aansluiten bij de diversiteit van de Gelderse bevolking, waarbij bijvoorbeeld aandacht voor het levensloopbestendig maken van woningen noodzakelijk is.

Doe principes:

- **Opgave gericht**: de koers heeft de ambitie om goed wonen in Gelderland te bevorderen met als aandachtspunten: opgave per regio centraal, duurzaamheid, bestaande voorraad en flexibel programmeren en bouwen. Dit op basis van goed analyses en monitoring.
- Daar waar **regels** de goede ontwikkeling belemmeren: uniformiteit werkt niet voor Gelderland. We kijken naar maatwerk per regio en spreken samen af of en hoe je stuurt.
- Kansen voor **innovatie** en kennisdeling: wij stimuleren innovatieve bouwvormen, bijvoorbeeld de bijdrage aan een circulaire straat in Silvolde. Organiseren kenniscafés. Verbinden partijen aan elkaar zodat kennis en ervaring gedeeld kan worden. Ook het programma SteenGoed Benutten levert hier een belangrijke bijdrage aan.
- Gezamenlijke **agenda's**: de woonagenda's komen tot stand in samenwerking met gemeenten en regio's. De provincie is een van de partners die met elkaar een woonagenda opstellen. Met elkaar bepalen we een visie met bijbehorende afspraken over wonen in de betreffende regio.

In die zin zou u de koers Wonen kunnen zien als een uitvoeringsprogramma. Een dergelijk programma vormt geen onderdeel van de Omgevingsvisie, maar is een concrete doorvertaling van de ambities zoals verwoord in de kadernota van de omgevingsvisie naar acties die wij met partners zetten. De opbrengst uit bespreking van de koers tijdens uw Commissie, net zoals de adviezen van de PRO, de opbrengsten uit de expertmeeting en de ronde tafel verwerken we in de koers. En wij geven hierin aan hoe wij de samenhang zien met de ontwerp-omgevingsvisie en de verordening. Wij verwachten deze concretisering in mei aan u toe te kunnen sturen.

Vraag:

Is een Milieu-effect rapportage (MER) voor de Gelderse Omgevingsvisie nodig?

Toelichting:

In 2014 hebben wij bij de opstelling van de Gelderse Omgevingsvisie parallel een MER uit laten voeren. Bij elke actualisatie die wij daarna aan u hebben voorgelegd, hebben wij steeds opnieuw laten beoordelen of een (aanvullende) MER nodig is. Dit gold bijvoorbeeld in 2016 voor het Gelderse Plussenbeleid. Voor de actualisatie 2018 geldt dat wij - zowel de startnotitie als de kadernota - nader hebben laten bezien op de vraag of een (aanvullende) MER nodig is. Vooralsnog is de conclusie dat dit niet het geval is, ook omdat het hier een doorontwikkeling en geen nieuw beleid betreft. Verder

betreft het een visie op hoofdlijnen. Concrete wijzigingen in de milieueffecten, indien aan de orde, zullen vooral optreden in de programma's.

Vraag met betrekking tot de rol van uw Staten:

Vraag:

Kunt u nog invloed uitoefenen op het ontwerp van de omgevingsvisie voordat het ter visie gaat?

Toelichting:

Zoals aangegeven bij de bespreking van de Startnotitie in september 2017 heeft uw Staten een kaderstellende, controlerende en besluitvormende rol. Concreet betreft dit de bespreking van de startnotitie, de vaststelling van de kadernota en, tenslotte, de vaststelling van de geactualiseerde Omgevingsvisie en Omgevingsverordening (het eindvoorstel). Actueel voorbeeld van uw kaderstellende rol betreft het klimaatinitiatief waarin u 55% klimaatneutraal in 2030 als doel stelt (PS2018-39). Wij gaan daarmee in Gelderland verder dan de doelstelling uit de Kadernota en het Regeerakkoord (49% CO2 reductie in 2030). We zullen de doelstelling van 55% opnemen in de actualisatie van de Omgevingsvisie zoals aangegeven in onze reactie op uw initiatief. Daarnaast heeft u onder meer om verduidelijking gevraagd van de positie van ons cultuurbeleid en de kavelgrootte voor grote bouwterreinen richting de ontwerp-visie.

Daarnaast heeft u bevoegdheden als het organiseren van hoorzittingen of technische briefings en heeft u de mogelijkheid tot het instellen van Commissies rondom specifieke thema's. U heeft dit gedaan met het instellen van de Commissie Implementatie Omgevingswet (IOW). Verder kunt u als toehoorder deelnemen aan de door ons georganiseerde gesprekstafels met de buitenwereld (PS2017-331 Statenbrief pag.3). Ook heeft uw Staten onlangs het Omgevingsspel met ons gespeeld.

Bij de bespreking van de Kadernota in uw commissies heeft u aangegeven dat u – voordat wij de ontwerp-visie vaststellen en ter visie leggen – nog met ons van gedachten wil wisselen over het ontwerp. Wij komen hier graag aan tegemoet. Wij doen bij deze aan u de toezegging om – voordat wij de ontwerp vaststellen en ter visie leggen – in een specifiek daartoe georganiseerde sessie met u te bespreken welke aanvullingen en concretisering wij hebben toegevoegd. Ook willen wij met u het gesprek voeren over de kansen die wij in onze regionale werksessies hebben opgehaald en die onderdeel uitmaken van de kansenkaart. Samen met u willen wij van gedachten wisselen over deze opbrengst en u de mogelijkheid bieden hier aanvullingen op te doen.

1. Financiële consequenties

Er zijn geen financiële consequenties voorzien voor het hier beschreven actualisatietraject. Indien aan de orde worden deze binnen het budget van de Omgevingswet opgevangen.

2. Proces en evaluatie

Vervolgstappen richting ontwerp: nadere duiding van de provinciale meerwaarde per vraagstuk.

Na vaststelling van de Kadernota door uw Staten werken we toe naar het ontwerp van de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening. Dit doen wij in een aantal stappen. Doel van die stappen is om een nadere duiding te krijgen van waar de provinciale meerwaarde zit op de vraagstukken uit de Kadernota. Die meerwaarde zit bijvoorbeeld in het kunnen maken van bovenlokale, lange termijn afwegingen, het verbinden van partijen, onze bestuurskracht, onze mogelijkheden om door te pakken en ons instrumentarium. Doordat wij meerwaarde hebben bij de aanpak van de opgave, zijn wij een logische partner en hebben een vanzelfsprekende rol. Het expliciet maken van onze meerwaarde, is ook belangrijk vanuit de nieuwe omgevingswet. Deze geeft immers aan dat wij moeten kunnen motiveren waarom WIJ een rol pakken en dit niet aan gemeenten laten.

Samen met inwoners, andere overheden, organisaties en ondernemers willen wij in beeld krijgen waar we goedlopende ontwikkelingen zien en waar kansen liggen. En hoe wij die ontwikkelingen en kansen (verder) kunnen benutten. U heeft ons erop gewezen dat gepoogd moet worden om een zo breed mogelijke diversiteit aan Gelderse burgers spreken over de onderwerpen in de Kadernota en richting ontwerp. Wij vinden dit een belangrijk punt en zullen hier mee aan de slag gaan. Hier volstaan wij met het duiden van de hoofdlijnen van het proces, zoals dit nu is voorzien:

- Eind maart en begin april organiseren wij verschillende sessies in Gelderland waarbij we met partners inzoomen op de vraagstukken die wij zien en waarbij we in beeld brengen waar kansen zijn. Dat kunnen bestaande kansen zijn die we een extra impuls geven of nieuwe kansen om sprong in onze ambitie te maken. Daarbij proberen we ook in beeld te krijgen met welke partners we deze kansen kunnen benutten en welke rol wij daar in kunnen spelen.
- Gelijktijdig starten we een participatietraject gericht op alle inwoners van Gelderland. En openen we de mogelijkheid tot meedenken en meepraten op het Gelderland FORUM. Ook scholieren willen we aan het woord laten over hun Gelderland. We bezoeken scholen en gaan in gesprek. In samenwerking met de Radboud Universiteit gaan studenten de regio in om kansen te spotten en mensen te spreken.
- In juni organiseren wij een groot provinciaal congres; dit naar aanleiding van de toezegging die wij aan u hebben gedaan bij de vaststelling van onze Omgevingsvisie in 2014 over de Dag van de Omgevingsvisie (PS2014-659).

Daarnaast bevat deze statenbrief de toezegging aan u om met u van gedachten te wisselen over de ontwerp-visie voordat wij deze gaan vaststellen en ter visie leggen. Dit zal medio april plaatsvinden.

Arnhem, 23 februari 2018 - zaaknummer 2017-711009

Gedeputeerde Staten van Gelderland
C.G.A. Cornielje - Commissaris van de Koning
P.G.G. Hilhorst - secretaris